

PVN un FinTech 2/51/20

Partnere un nodokļu nodaļas vadītāja, PwC
Latvija
Ilze Rauza

Nodokļu nodaļas vecākā konsultante, PwC
Latvija
Kristīne Skrastiņa

Finanšu nozarē pēdējo gadu laikā strauji ienākuši jauni spēlētāji – *FinTech* uzņēmumi. Jau pats nosaukums norāda uz šo uzņēmumu atrašanos finanšu pakalpojumu un tehnoloģiju tirgus krustpunktā. *FinTech* uzņēmumi gan veicina un attīsta banku darbību, gan paši kļūst par alternatīvu tradicionālajām bankām. Kādi ir aktuālie *FinTech* uzņēmumu jautājumi PVN piemērošanas sakarā – par to varat izlasīt šajā rakstā.

Ar *FinTech* saprotam tehnoloģijas, biznesa modeļus – jebkuras inovatīvas idejas, kas uzlabo finanšu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot jaunus tehnoloģiskus risinājumus, vai rada jaunus pakalpojumus. *FinTech* pakalpojumus sniedz, izmantojot lietotnes un tiešsaistes portālus, pakalpojumu saņemšanai nav nepieciešama gandrīz nekāda personiska mijiedarbība, līdz ar to šiem pakalpojumiem nav robežu.

FinTech mērķis ir konkurēt ar tradicionālajām metodēm finanšu pakalpojumu sniegšanā un padarīt tos pieejamus plašai sabiedrības daļai.

Finanšu un apdrošināšanas nozarē jau bez šiem jaunākajiem biznesa modeļiem pastāvēja juridiska nenoteiktība PVN piemērošanā, un PVN režīms radīja papildu administratīvo slogu. Turklāt jāņem vērā, ka PVN finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu sniedzējiem ietekmē to izmaksas.

FinTech pakalpojumi ir ļoti jauni, salīdzinot ar tām PVN tiesību aktu normām, kas vēsturiski ieviestas tirgū pastāvošajiem finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem. Jaunās tehnoloģijas tolaik vēl vispār nepastāvēja.

Aplūkosim *FinTech* būtiskos jautājumus PVN piemērošanā.

Vai pakalpojums ir apliekams vai neapliekams darījums?

Šis ir pats svarīgākais jautājums, jo no atbildes uz to būs atkarīgs gan tas, vai *FinTech* uzņēmums saviem pakalpojumiem piemēros PVN, gan iespēja atskaitīt samaksāto priekšnodokli.

Ja pakalpojums būs apliekams, arī priekšnodoklis būs pilnībā atskaitāms. Turpretī, ja *FinTech* uzņēmums preces un pakalpojumus būs iegādājies neapliekamu finanšu pakalpojumu nodrošināšanai vai tādu pakalpojumu nodrošināšanai, kam PVN likuma normas nav piemērojamas, tad priekšnodoklis nebūs atskaitāms. Uzņēmums būs neapliekami finanšu pakalpojumi, kas sniegti trešo valstu personām. Ja uzņēmums veiks jaukta veida darījumus, t.i., gan apliekamus, gan neapliekamus, tad priekšnodokļa atskaitīšanai jānodrošina atsevišķa iegādāto preču un pakalpojumu uzskaitē vai arī priekšnodokļa aprēķināšanai jāizmanto apgrozījuma proporcija. Iespējams izstrādāt arī daļēji atsevišķu uzskaiti vai izmantot atskaitīšanas metodi, kas atšķiras no apgrozījuma metodes.

Jautājums, vai pakalpojums ir apliekams, ir īpaši būtisks, kad *FinTech* uzņēmums apkalpo finanšu institūcijas. Tā kā finanšu institūcijas galvenokārt darbojas neapliekamu pakalpojumu jomā un to tiesības atskaitīt priekšnodokli ir ierobežotas, maksājamais PVN tām rada papildu izmaksas.

Ilustratīvi – kādas izvēles jāveic *FinTech* pakalpojumu sniedzējiem:

- Latvijā nozīmīgākā *FinTech* pakalpojumu grupa ir kopfinansējuma pakalpojumi, *peer-to-peer* aizdevumi vai citi risinājumi finansējuma piesaistei. Kas ir šie pakalpojumi – aizdevumu piešķiršana, starpniecība aizdevumu piešķiršanā vai IT pakalpojums?
- Daudzi *FinTech* uzņēmumi piedāvā dažādas lietotnes bezskaidru norēķinu veikšanai, izmantojot mobilos telefonus, pulksteņus, platformas. Kas ir šie pakalpojumi – maksājuma pakalpojumi vai IT pakalpojumi? Maksājuma pakalpojumi ir neapliekami, bet vai šie joprojām ir maksājuma pakalpojumi vai tomēr tehniska risinājuma piegāde, kam jāpiemēro PVN?
- Trešā nozīmīgā *FinTech* uzņēmumu grupa, kas darbojas ar sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas (*distributed ledger technology*) risinājumiem – rīku, kas ļauj reģistrēt īpašumtiesības uz naudas līdzekļiem vai citiem aktīviem (piemēram, kriptovalūtu) – vai šie ir darījumi, kam PVN likuma normas nav piemērojamas, neapliekami finanšu pakalpojumi vai apliekami IT risinājumi?

Būtiskais, kas jāņem vērā, nosakot, vai pakalpojums ir neapliekams, ir tas, vai pakalpojums veido atsevišķu pakalpojuma kopumu, kam pašam par sevi piemīt neapliekama pakalpojuma būtiskas pazīmes. No pieredzes varam minēt piemēru: izmantojot savu digitālo platformu, uzņēmums nodrošināja iespēju savienot personas, kam nepieciešami finanšu resursi, ar personām, kas vēlas savus līdzekļus aizdot. Uzņēmums nodrošināja visu procesu no aizdevuma pieteikuma līdz piešķiršanai un pat tālāk, t.i., izvērtēja pieteikumus, izstrādāja kredītlīgumus, izmaksāja aizdevumus, veica aizņēmēju maksājumu administrēšanu utt. Uzņēmums iekasēja pakalpojuma maksu kā no aizdevējiem, tā aizņēmējiem. Tikai tiesas ceļā tika panākts, ka PVN vajadzībām uzņēmuma pakalpojums jāuzskata nevis par platformas sniegtu IT pakalpojumu, bet par vienotu saliktu pakalpojumu – starpniecība aizdevuma pakalpojumu sniegšanā (neapliekams pakalpojums).

Vai sniedz vienotu saliktu vai vairākus nošķirtus un neatkarīgus pakalpojumus?

Iepriekšējais jautājums jau ieskicēja nākamo būtisko uzdevumu, kas jārisina, ja *FinTech* uzņēmums piedāvā klientiem vairākus pakalpojumus – vai tas sniedz vienotu saliktu pakalpojumu vai vairākus patstāvīgus pakalpojumus? Jautājums ir īpaši svarīgs, ja kāds no pakalpojumiem ir neapliekams. Ja vienota salikta pakalpojuma galvenais pakalpojums ir neapliekams vai arī vairāki pakalpojumi veido vienotu neapliekamu pakalpojumu, tad šis pakalpojums un arī palīgpakalpojumi ir neapliekami. Turpretī, ja pakalpojumi ir patstāvīgi un neatkarīgi, tad katram piemērojams savs PVN režīms. Tādēļ jāvērtē katram darījumam raksturīgie elementi, kā arī jāpievērš uzmanība noslēgtajiem līgumiem un ekonomiskajai realitātei.

Kur ir pakalpojuma sniegšanas vieta?

Ja klienti atrodas ārpus Latvijas, aktuāls kļūst jautājums par pakalpojuma sniegšanas vietu, no kā tālāk atkarīgs tas, kuras valsts PVN piemērojams un kas būs atbildīgs par PVN samaksu (vai pakalpojuma sniegšanai nerodas pienākums reģistrēties ārvalstī). Šī jautājuma noskaidrošanai būtiski ir saprast ne tikai, kas ir šis pakalpojums PVN vajadzībām, bet arī, kam to sniedz. Piemēram, ja pakalpojums uzskatāms par elektroniski sniegtu un to sniedz dažādu valstu fiziskām personām, var rasties pienākums pakalpojumam piemērot un maksāt šo valstu PVN (reģistrējoties ārvalstīs vai izmantojot *MOSS* sistēmu).

Ņemot vērā minēto, svarīgi ir risināt PVN jautājumus un analizēt uzņēmuma darbību no PVN viedokļa, pirms to nav izdarījis VID. Sākotnēji nepareiza pieņēmuma izdarīšana par izvēlēto biznesa modeli novedīs

pie atkārtotām kļūdām, kā rezultātā nodokļa risks tikai palielināsies (auditējamais periods ir trīs gadi). Tas var novest ne tikai pie finanšu, bet arī reputācijas zaudējuma. Vēlamies arī atgādināt, ka uzņēmumā, kas darbojas jaukta veida biznesā, t.i., veic gan apliekamus, gan neapliekamus darījumus, priekšnodokļa atskaitīšanā izmantotā metode būtiski ietekmē atgūstamo priekšnodokli.